

Fakta om Hemundervisning

Hemundervisning är en utbildningsform på snabb frammarsch. I USA hemundervisas fler barn än det går barn i svensk skola. Procentuellt motsvarar de hemundervisade i USA andelen elever i svenska friskolor. I Europa är England det land där hemundervisning är vanligast. Där förekommer också olika blandformer där barnen deltar i vissa aktiviteter i skolan men föräldrarna behåller huvudansvaret för barnens utbildning. I Norden är hemundervisning vanligast i Norge. I Sverige är det idag ca 200 barn som hemundervisas.

Hemundervisning är lagligt i Sverige

Hemundervisning är lagligt i stort sett i hela världen även om många inte känner till detta. Den enskilda familjens rättighet att själva bestämma utbildningsform åt sina barn finns inskriven i flera internationella konventioner, bland annat FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Kofi Anan har, vid ett besök i Uppsala, bekräftat att artikeln är tillämplig på hemundervisning. Rätten finns även inskriven i lagen både genom EU:s lag om mänskliga rättigheter och i den svenska skollagen. (se bilaga 1)

Varför hemundervisa?

Eftersom hemundervisning ännu är ovanligt i Sverige undrar många människor hur det går för de hemundervisade barnen när de blir vuxna, hur de hemundervisade barnen fungerar socialt, om de verkligen lär sig det de ska, och varför människor väljer att hemundervisa.

Veta mer?

<http://www.skola.gr8.se> och <http://www.mannbro.se/hemma> är två bra svenska hemsidor om hemundervisning. Där finns bl a artiklar som redovisar forskning om hemundervisning för den som vill veta mer om hur det går för de hemundervisade barnen. Där finns också länkar till de flesta viktiga svenska och internationella hemsidorna om hemundervisning.

Vad säger lagen?

Den svenska skollagen, 10 kap. (SFS 1985:1100)

4 § Ett skolpliktigt barn skall medges att fullgöra skolplikten på annat sätt än som anges i denna lag, om det framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt lagens föreskrifter. Behov av insyn i verksamheten skall kunna tillgodoses.

Medgivande kan lämnas för upp till ett år i sänder. Under dess giltighetstid skall prövas hur verksamheten utfaller. Medgivandet skall återkallas med omedelbar verkan, om nödvändig insyn i verksamheten inte ges eller om det av annat skäl inte kan antas att förutsättningar för godkännande fortfarande föreligger.

5 § Frågor enligt 4 § prövas av styrelsen för den skola där barnet annars skulle ha fullgjort sin skolplikt. Om barnet har sådant funktionshinder som enligt 3 kap. 3 § kan vara grund för mottagande i särskolan eller specialskolan, skall styrelsen höra Socialstyrelsen innan ett medgivande lämnas eller återkallas. Lag (1995:1248)

Den Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. (SFS 1994:1219)

Första tilläggsprotokollet, artikel 2

Ingen må förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet staten kan påta sig i fråga om uppfostran och undervisning skall staten respektera föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 9

Konventionsstaterna skall säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i ett särskilt fall, t ex vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas angående barnets vistelseort.

Vanliga frågor om hemundervisning:

Hur fungerar social träning med hemundervisning?

Det fungerar allders utmärkt. Social träning innebär inte att man sitter i ett klassrum med trettio andra barn i samma ålder och slåss om lärarens uppmärksamhet, utan genom att man lär sig empati, etik och respekt för andra människor. Detta om något är vad traditionell skola är dålig på att förmedla, vilket märks på den ökande ungdomskriminaliteten och tidiga sociala utslagning som vi ser i samhället, och ofta det starkaste skälet till att en familj väljer hemundervisning.

Att barnen slipper konkurrera om uppmärksamheten från en lärare som inte räcker åt alla och slipper komma i kontakt med mobbning, droger, förstörelse och destruktivt beteende är naturligtvis också viktigt.

Faktum är att alla undersökningar som vi lyckats hitta visar, och jag är övertygad att alla hemundervisande familjer och deras anhöriga skriver under på det, att hemundervisning ger lika bra eller bättre social träning och bättre förberedelser inför vuxenlivet än vanlig skola.

Otrygga miljöer och otrygga relationer skapar otrygga individer. Trygga miljöer och trygga relationer skapar trygga individer.

Hur är det med kamrater, blir inte barnen isolerade?

I den vanliga skolan har barnen ständigt mängder av andra barn runt sig, men ändå är det betydligt vanligare att barn i den vanliga skolan känner sig isolerade än barn som hemundervisas. Isolation har inget att göra med hur många man har runt sig utan hur relationerna med de man har runt sig ser ut. Det är inte kvantitet som räknas när det gäller relationer med andra utan kvalitet.

De flesta hemundervisade barn är aktiva i föreningslivet och leker, precis som alla andra, med grannbarn, kusiner, kamrater från idrottsföreningar och andra. Dessutom är det vanligt att hemundervisande familjer träffas och umgås - både barn och vuxna.

Hemundervisade kommer i större omfattning i kontakt med barn i olika åldrar och vuxna än vad barn som går i vanlig skola gör.

Däremot förekommer knappast att hemundervisade drar omkring i gängen på stan, mobbar eller blir mobbade eller blir indragna i dåligt sällskap, men den typen av kamratskap är det ju ingen som eftersträvar.

Kan jag hemundervisa även om jag inte är lärare?

Ja, det går alldeles utmärkt. Undersökningarna som gjorts visar att barn till föräldrar som enbart gått grundskola klarar sig, till skillnad från barn som går i vanlig skola, lika bra i nationella prov som barn till högskoleutbildade inklusive lärarutbildade.

Det är föräldrarnas engagemang som är det viktigaste, inte utbildningsnivån. Det du inte kan men vill lära ditt barn kan ni lära er tillsammans!

Hur skiljer sig hemundervisade barn från andra?

Det går naturligtvis inte att se på ett barn om det är hemundervisat eller går i vanlig skola, men oftast är hemundervisade barn säkrare i sina relationer med andra barn och vuxna, de har större självförtroende och är mer utåtriktade.

Det beror på att de tillåts vara i miljöer där de är trygga, umgås mer med vuxna och barn i olika åldrar och har möjlighet att själv välja bort destruktiva relationer till förmån för relationer de trivs med.

Enligt de studier som gjorts i USA sitter hemundervisade mindre framför TV:n och är oftast betydligt mer engagerade i föreningslivet genom t ex idrott, 4H och scouterna. Rent kunskapsmässigt ligger hemundervisade barn i genomsnitt mellan 30-37 procentenheter högre än andra jämnåriga på de nationella proven.

Hur går det för hemundervisade när de växer upp?

Det går oftast väldigt bra. Enligt en undersökning som J. Gary Knowles vid University of Michigan, USA, gjort, fortsatte ca 40% till universitetet. Ca två tredjedelar var egenföretagare och ingen var socialt utslagen eller arbetslös!

Det beror på att de som hemundervisats nästan alltid har goda akademiska kunskaper, gott självförtroende, god social kompetens och en hög ambitionsnivå.

Varför hemundervisa?

Fredrik Sjöstrand vid Linköpings universitet har i artikeln "Hemskola - en annan väg till bildning" besvarat frågan så här:

Varför väljer då fler och fler familjer att inte skicka sin barn till skolan? Undersökningar visar att det framför allt är fyra skäl eller en kombination av dessa som driver föräldrar att själva ta på sig ansvaret för sina barns utbildning. Det kan röra sig om filosofiska eller religiösa övertygelser eller att föräldrarna inte delar den pedagogiska grundsyn som finns i skolan. Det kan också röra sig om rädsla för, eller att det har förekommit, mobbning, våld, hot och trakasserier mot barnen eller att föräldrarna helt enkelt vill få mera tid med sina barn och stärka familjebanden.